MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. PAUL COPPINI

Seduta tat-23 ta' Mejju, 2008

Citazzjoni Numru. 119/2005

Francesco Camilleri.

vs

Carmel Muscat.

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, wara li ppremetta:

Illi l-attur Francesco Camilleri huwa proprjetarju u fil-pussess ta' diversi appezzamenti ta' raba formanti parti mit-territorju magħruf "Tal-Laċċa" fil-kuntrada omonima "Ta' San Blas" fil-limiti tan-Nadur, Għawdex, liema raba huwa aċċessibbli minn entrata wkoll proprjeta' tal-attur, li tidħol għaliha minn Triq San Blas, Nadur;

Illi l-konvenut huwa fil-pussess ta' porzjon art fl-istess inħawi fuq imsemmija, illum tifforma parti mill-eredita' ta'

Guzepp Buttigieg, li tikkonfina mal-entrata tal-attur minn naħa tat-tramuntana u li hija mifruda mill-entrata permezz ta’ ħajt tas-sejjieħ li huwa għoli madwar wieħed punt sebgħa metri (1.7m);

Illi fil-bidu ta’ Novembru ta’ din is-sena (2005), u wara li nqalgħu xi kwistjonijiet bejn il-partijiet u l-mejjet Guzepp Buttigieg dwar l-aċċess għar-raba fil-pussess tal-konvenut, il-konvenut intlemaħ iħott parti minn dan il-ħajt tas-sejjieħ u wara li ġie interpellat mill-attur permezz ta’ ittra uffiċċjali tat-23 ta’ Novembru 2005, sabiex ma jipprovax jiftaħ ebda aċċess għal ġol-entrata, il-konvenut kien rega’ intlemaħ iħott il-ħajt tas-sejjieħ u konsegwentement ifforma selħa fil-ħajt mill-għalqa għal ġol-entrata, u dan kif jirriżulta mir-ritratti annessi u markati A u B, li juru biċ-ċar iż-żewġ darbiet li ntmess il-ħajt tas-sejjieħ mill-konvenut ftit qabel ma ġiet iffurmata għal kollox is-selħa u meta ġiet iffurmata s-selha f’dan il-ħajt;

Illi bl-aġir tiegħu l-konvenut ikkommetta spoll vjolenti u klandestin għad-dannu tal-attur.

Talab lill-konvenut jgħid għaliex m’għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara li bl-aġir tiegħu meta ħatt parti mill-ħajt tas-sejjieħ li jifred il-għalqa fil-pussess tieghu mill-entrata tal-attur u fforma selħa fl-istess ħajt biex joħloq aċċess mill-entrata, huwa kkommetta spoll vjolenti u klandestin għad-dannu tal-attur;

2. Tikkundanna lilu konvenut jispurga dan l-ispll billi jregga’ kollox għall-istat pristinu tiegħu u jibni l-ħajt l-imwaqqa’ f’għoli ta’ wieħed punt sebgħa metri (1.7m) u dan f’terminu perentorju li jigi lilu prefiss minn dina l-Onorabbli Qorti;

3. fin-nuqqas li jagħmel dak li jiġi lilu ordnat permezaz tat-tieni talba, tawtorizza lill-attur li jibni l-ħajt hu għas-spejjeż tiegħu u jekk hemm bżonn tinnomina wkoll għas-spejjeż tiegħu perit arkitett sabiex jissorvelja u jidderieġi dawn ix-xogħlijiet.

Bl-ispejjeż kollha nklużi tal-ittra uffiċjali tat-23 ta' Novembru 2005, debitament innotifikata, kontra l-konvenut, u bl-inġunzjoni tal-konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsab imħarrek.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur debitament ikkonfermata bil-ġurament tiegħu.
Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa:

1. Illi d-domandi attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kollha kontra l-attur għaliex fil-każ odjern jonqsu ż-żewġ elementi ta' pussess u ta' spoll neċessarju għall-eżerċizzju b'suċċess ta' kawża ta' spoll.

2. Illi b'mod partikolari mhux minnu illi l-attur huwa proprjetarju, jew fil-pussess tal-entrata illi minnha l-esponenti, u terżi, jaċċedu għall-proprjeta' tagħhom.

3. Illi lanqas huwa minnu illi l-esponenti b'xi mod iddisturba lill-attur fil-pussess ta' din l-entrata għaliex l-aċċess tar-raba tal-esponenti kien minn dejjem, u għadu, minn din l-entrata u minn imkien aktar.

4. salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenut ikkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat il-verbal tagħha tas-7 ta' Diċembru 2007 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u l-affidavits u dokumenti esebiti.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża ta' spoll. Dwar kawża ta' dan it-tip ġie mfisser illi:

"In tema legali jingħad li l-'actio spolii' hija radikata pjuttost fuq l-eżiġenzi ta' utilita' soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f'idejh; b'mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat;

L-art. 572 (illum 535) tal-Kodiċċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta' ordni pubbliku, u huwa inerenti għall-fatt ta' min b'awtorita' privata jagħhmel għad-dannu ta' terza persuna att li, għalkemm jista' jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista' jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kasazzjoni Torin 1 ta' Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P.1, pag. 555 tal-Annali tal-Ġurisprudenza). Ma' dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-Kodiċi tal-Organiżazzjoni u Proċedura Ċivili, li jaħseb u jgħid li kontra l-azzjoni ta' spoll ma humiex ammissibbli ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta' Marzu 1943, in re "Francesco Mifsud vs Michele Cassar"; Vol. XXI. II. 83 P'Awla Civili, 20 ta' April 1916, in re 'Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.' konfemata fl-Appell fis-26 ta' Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta' Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex ingħataw xi sentenzi);…..".[1]

Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

(i) li l-attur kellu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

(ii) li ġie disturbat f'dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim'Awla : 12.4.1958 vol. XLII. . II. 975

(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse)*.

"*Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat, l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra*."[2]

Dwar din l-azzjoni l-**Mattirolo** jispjega illi:

"*La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica. L'articolo 695 del Cocice Civile applica,in tutto il suo rigore, la regola **"spoliatus ante omnia restituendus**". Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio,compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario,o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."*[3]

Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriċi, jrid jiġi stabilit jekk fil-każ in eżami jeżistux dawn it-tliet elementi. Mill-provi mressqa rriżulta illi l-attur qed jilmenta minn inċident fejn f'żewġ okkażjonijiet separati imma qrib xulxin, tneħħew xi ġebel minn fuq ħajt tas-sejjieħ li jifred l-għalqa llum proprjeta' tal-konvenut u terzi, minn entrata li tagħti għal raba proprjeta' ta' l-attur.[4]

Niġu għalhekk minnufih għall-eżami dwar l-eżistenza o meno ta' l-elementi rikjesti f'kawża ta' spoll.

Il-Pussess:

Dwar dan l-element sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad:

---

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII.I.86

[3] Trattato di Diritto Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta. ed.1902 Torino, para. 271

[4] ara ritratt Dokti. A u B esebiti a fol. 5 tal-process, u Dokti. LZ 7 u LZ 8 a fol. 41, 42

*"Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll. L-espressjoni wżata mill-liġi –"**possession of whatever kind**" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuż; imma pero' teżiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix*."[5]

Fil-każ in eżami jirriżulta illi l-attur qed jallega illi din l-entrata hija proprjeta' tiegħu u li l-konvenut m'għandu ebda dritt jaċċedi minnha sabiex jidħol fl-għalqa tiegħu, li minn naħa tat-tramunata tikkonfina ma' l-istess entrata. Il-konvenut jikkontesta dan u nfatti pproduċa dokumenti konsistenti fi pjanta u f'verbal ta' xhieda f'kawża pendenti quddiem din il-Qorti mas-sittin sena ilu, fejn kien ingħad illi minn kien jipposjedi l-għalqa llum tal-konvenut u oħrajn, kien jaċċedi għal dik l-għalqa minn din l-entrata.[6] Id-dritt o meno tal-konvenut li juża' dan il-passaġġ biex jidħol għall-għalqa tiegħu mhux il-mertu tal-kawża odjerna, għalkemm il-kontendenti donnhom iżjed ikkonċentraw fuq din il-kwistjoni bil-provi li ressqu, milli fuq il-mertu proprju tal-kawża odjerna. Li jinteressa l-Qorti f'din il-kawża huwa biss jekk l-attur għandux xi tip ta' pussess jew detenzjoni ta' dan il-passaġġ kif imfisser hawn fuq, ħaġa li jidher li għandu.

Li Spoll:

L-att li minnu qed jilmenta l-attur huwa dak ġia msemmi, u ċioe' t-twaqqiegħ ta' ġebel formanti parti mill-ħajt tas-sejjieħ li jifred l-għalqa tal-konvenut mill-passaġġ imsemmi.

Iż-Żmien:

[5] Fenech vs Zammit gia citata
[6] Dokti. CG 1 u 2 a fol. 55, 56

Lanqas hu kontestat illi dan ix-xogħol sar f'xi żmien fil-bidu ta' Novembru 2005 u għalhekk entro t-terminu ta' xahrejn konċess mil-liġi sabiex issir kawża bħal din.

Madankollu, il-konvenut jiċħad għal kollox illi huwa b'xi mod kien involut f'dan li spoll. Għalhekk huwa ferm importanti f'tali ċirkostanzi illi mhux biss jiġi determinat jekk jeżistux l-elementi normalment rikjesti sabiex tirnexxi kawża bħal din, imma wkoll illi jiġi pruvat fil-grad ta' ċertenza meħtieġa f'kawża ċivili, illi l-konvenut tassew ikkometta dan li spoll jew inkariga lil ħaddieħor biex iwettqu. Infatti l-liġi tagħna tgħid b'mod inekwivoku illi din il-kawża trid issir kontra "**l-awtur ta' li spoll**".[7] Ġie mgħallem a propożitu illi:
"*Giusta l'art. 695 del nostro codice Civile*, (u ċioe' l-Kodiċi Ċivili taljan li kien jirreferi għall-kawża ta' spoll), *non si puo' domandare di essere reintegrato nella cosa di cui si e' sofferto lo spoglio se non contro l'autore di esso. Son parole testuali della legge; parole che non possono far sorgere alcuna dubbiezza nella interpretazione del precetto legislattivo*." [8]

Ma ġewx prodotti ebda xhieda okulari ta' l-inċident mertu tal-kawża odjerna. L-iktar li seta' jasal biex jgħid l-attur kien illi darba minnhom f'dawk il-ġranet indikati fiċ-ċitazzjoni, lemaħ lill-konvenut ħiereġ mill-entrata kmieni filgħodu. Hekk ukoll xi ftit ġranet qabel Louis Zammit, miżżewweġ lit-tifla tiegħu, kien ra lill-konvenut ħiereġ mill-istess entrata għal xi s-sebgħa ta' filgħodu. Jidher illi huwa sempliċement a bażi ta' din il-preżenza tal-konvenut f'dawk l-inħawi, li l-attur qed jitfa' l-ħtija għal dak li ġara fuq il-konvenut. Huwa jargumenta li l-konvenut biss kellu interess jagħmel hekk, u dan biex isostni l-allegat dritt tiegħu li jaċċedi għall-għalqa tiegħu minn dik l-entrata, wara li kien ġie miżmum milli jgħaddi minn hemm mill-attur.

Imma l-konvenut, apparti li ċaħad kategorikament li kien hu li neħħa l-ġebel minn fuq il-ħajt tas-sejjiegħ li jifred l-

[7] art. 535(I) tal-kap. 16
[8] Giovanni Lomonaco: Della Distinzione dei Beni e del Possesso - 2da. ed. 1922 pag. 449

għalqa tiegħu mill-entrata, jgħid illi ma kellux għalfejn jagħmel hekk, għaliex il-ħajt tas-sejjiegħ in kwistjoni ġia kellu xi ġebel nieqes u nfatti f'dik il-parti kien f'forma ta' benniena, biex jippermetti l-dak li jkun li jaqbeż minn fuqu u jidħol ġewwa fl-għalqa. Il-ftit ġebel li tneħħa ma kien ser jagħmillu ebda differenza. F'dan ir-rigward il-konvenut jinsab ukoll ikkorroborat bix-xhieda ta' l-avukat Carmelo Galea, li nzerta xi ftit jiem qabel kien aċċeda fuq il-post flimkien mal-konvenut u ċertu Giusepp Buttigieg, li lilu kienet għadha tappartjeni l-għalqa dakinhar. Infatti dottor Galea sostna fl-affidavit tiegħu,[9] illi huwa f'dak l-aċċess kien innota li parti minn dan il-ħajt tas-sejjiegħ kienet tassew f'forma ta' benniena.

F'tali ċirkostanzi, fejn jeżisti dubbju serju kemm kien tassew il-konvenut li weqqat l-aġir ilmentat mill-attur, il-Qorti ma tistax tkun konvinta illi l-konvenut kien l-awtur ta' dan l-att ta' spoll kontra l-attur u għalhekk din il-kawża ma tistax tirnexxi.

Għal dawn il-motivi, peress illi ma ġiex pruvat sodisfaċentement li l-konvenut wettaq l-ispoll ilmentat mill-attur, tiddeċidi l-kawża billi tiċħad it-talbiet attriċi bl-ispejjeż kontra l-attur.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------

[9] a fol. 182 -184